

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 17/04-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 31. marca 2004 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Jána Mazáka a Ľudmily Gajdošíkovej o sťažnosti MUDr. B. J. a JUDr. K. D., obaja bytom K., zastúpených advokátom JUDr. M. F., K., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Rožňava v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 626/00 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo MUDr. B. J. a JUDr. K. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Rožňava v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 626/00 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Rožňava p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 626/00 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Primerané finančné zadostučinenie a úhradu trov konania MUDr. B. J. a JUDr. K. D. n e p r i z n á v a .

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. januára 2004 doručená sťažnosť MUDr. B. J. a JUDr. K. D., obaja bytom K., (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. M. F., K., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Rožňava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 626/00.

Predmetom namietaného konania je zaplatenie sumy 77 500 Sk, ktorú sťažovatelia požičali žalovaným v roku 1995. Konanie pôvodne začalo na Okresnom súde Košice II a v súčasnosti sa vo veci koná na okresnom súde pod sp. zn. 5 C 626/00. Konanie trvá viac ako osem rokov a dosiaľ nebolo vydané rozhodnutie vo veci samej. Sťažovatelia preto namietajú porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 626/00.

Vo svojej sťažnosti sťažovatelia uviedli, že prvé pojednávanie vo veci sa na okresnom súde uskutočnilo 26. júla 2001, posledné 14. októbra 2002 a do dňa podania sťažnosti nebol od tohto pojednávania uskutočnený žiaden úkon (viac ako 14 mesiacov). Sťažovatelia využili aj inštitút podania sťažnosti podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov, a to jej podaním 20. januára 2003, avšak ich sťažnosť zatiaľ vybavená nebola a vo veci sa naďalej nekoná.

Sťažovatelia požadujú, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľov, právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, zaručené ustanovením článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, bolo v konaní vedenom na Okresnom súde Rožňava pod č. k. 5 C 626/00, porušené.

2. Ústavný súd priznáva sťažovateľom primerané finančné zadostučinenie v sume 250.000,- Sk, ktoré je Okresný súd v Rožňave povinný vyplatiť sťažovateľom do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Porušovateľ je povinný sťažovateľom nahradiť trovy súdneho konania. “.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval 28. januára 2004 podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a pretože nezistil dôvody na jej odmietnutie, prijal ju podľa § 25 ods. 3 citovaného zákona na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval okresný súd na vyjadrenie k sťažnosti a k otázke verejného pojednávania. Na vyjadrenie sa k uskutočneniu verejného pojednávania vyzval súd aj sťažovateľov.

Okresný súd aj sťažovatelia oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci uskutočnilo ústne pojednávanie.

Okresný súd sa vyjadril k sťažnosti nasledovne:

„Ústavný súd Slovenskej republiky uznesením zo dňa 28. 1. 2004, č. k. II. ÚS 17/04 13 prijal na konanie návrh JUDr. K. D. na začatie konania vo veci porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, konaním Okresného súdu v Rožňave vo veci sp. zn. 5C 626/00.

Návrh na začatie konania došiel Obvodnému súdu Košice 2 dňa 13. 11. 1995. Žalobu podali žalobcovia JUDr. K. D. a MUDr. B. J., proti žalovaným K. K. a J. K. a týka sa vrátenia pôžičky vo výške 77.500,-Sk. Spis bol predložený Krajskému súdu v Košiciach na rozhodnutie o zaujatosti sudcov tohto súdu. Krajský súd v Košiciach svojim uznesením zo dňa 18. 12. 1997 rozhodol, že sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodnutia veci a vec prikázal na ďalšie konanie Okresnému súdu v Trebišove. Spis im bol postúpený dňa 27. 1. 1999 a potom bol predložený Krajskému súdu v Košiciach na rozhodnutie o zaujatosti sudcov tohto súdu. Krajský súd v Košiciach svojim uznesením zo dňa 29. 10. 1999

rozhodol, že sudcovia Okresného súdu v Trebišove sú vylúčení z prejednávania a rozhodnutia veci a vec prikázal na ďalšie konanie Okresnému súdu v Michalovciach. Spis bol opätovne predložený Krajskému súdu v Košiciach na rozhodnutie o zaujatosti sudcov tohto súdu a Krajský súd v Košiciach svojím uznesením zo dňa 28. 4. 2000 rozhodol, že sudcovia tohto súdu sú vylúčení a prikázal na ďalšie konanie tunajšiemu súdu. Spis tunajšiemu súdu došiel dňa 10. 7. 2000.

Spis bol dňa 21. 8. 2000 predložený Krajskému súdu v Košiciach na rozhodnutie o zaujatosti sudcov tunajšieho súdu. Krajský súd v Košiciach spis predložil Najvyššiemu súdu SR na rozhodnutie o zaujatosti sudcov krajského súdu. Spis im bol vrátený dňa 18. 12. 2000 s rozhodnutím, že sudcovia Krajského súdu v Košiciach sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci a vec prikázal na prejednanie a rozhodnutie Krajskému súdu v Banskej Bystrici. Krajský súd v Banskej Bystrici svojím uznesením zo dňa 31. 5. 2001 rozhodol, že sudcovia tunajšieho súdu nie sú vylúčení z prejednávania tejto veci, až na JUDr. D., JUDr. H. a Mgr. H.. Spis bol vrátený dňa 26. 7. 2001. Vo veci bolo vytýčené pojednávanie na 3. 9. 2001, na ktoré pojednávanie sa žalobcovia nedostavili, ani žalovaný v 1. rade a dostavila sa len žalovaná v 2. rade. Pojednávanie bolo odročené na 20. 9. 2001, na ktoré pojednávanie sa nedostavil ani jeden z účastníkov konania. Pojednávanie bolo odročené na 4. 10. 2001, na ktoré pojednávanie sa znova nedostavil ani jeden z účastníkov konania, podobne ako aj na odročené pojednávanie dňa 22. 10. 2001. Žalobcovia splnomocnili na zastupovanie advokátku JUDr. K., ktorá svojím prípisom zo dňa 24. 10. 2001 oznámila súdu, že žalovaný v 1. rade zomrel. Súd potom vyžiadal dedičský spis po neb. žalovanom od Okresného súdu Košice I. Po obdržaní spisu vo veci boli vytýčené pojednávania na 28. 2. 2002 /na toto pojednávanie sa dostavila len žalovaná v 2. rade/ a na 25. 3. 2002, ktoré bolo odročené na neurčito s tým, že súd požiadaval Okresný súd v Košiciach o ustanovenie kolízneho opatrovníka pre maloletého žalovaného. Právoplatné uznesenie o ustanovení kolízneho opatrovníka bolo doručené tunajšiemu súdu dňa 1. 7. 2002. Potom bol žiadaný spis 3T 394/00 od Okresného súdu v Žiline, ktorý nebol zaslaný, pretože vo veci nebolo rozhodnuté. Vo veci bolo nariadené pojednávanie na 14. 10. 2002, na ktoré pojednávanie sa dostavil len žalobca. Na to Okresný súd v Žiline žiadal zapožičať náš spis k trestnému spisu a spis im bol zaslaný dňa 12. 11. 2002 s tým, že po nahliadnutí do spisu, mali spis vrátiť. Vzhľadom k tomu, že spis nebol vrátený, Okresný

súd v Žiline bol viackrát urgovaný na vrátenie spisu, a to dňa 1. 5. 2003, 1. 7. 2003, 3. 10. 2003, 10. 12. 2003, 2. 1. 2004. Spis bol vrátený dňa 14. 1. 2004 a vo veci je vytýčené pojednávanie na 15. 3. 2004.

Primeranosť dĺžky konania sa posudzuje vždy aj podľa miery zložitosti veci, a to skutkovej ako aj právnej.

Vec spisovej značky 5C 626/00 je z tohto hľadiska vec s vysokým stupňom skutkovej zložitosti už aj z toho hľadiska, že žalovaná J. K. doposiaľ nemohla byť vo veci vypočítaná, že K. K. ani nebol vypočítaný /pretože medzičasom zomrel/ a jeho právni nástupcovia sa k veci nevedeli vyjadriť. Preto zatiaľ nie je zrejmé, či žalobcovia skutočne peňažné prostriedky, ktoré odovzdali pôvodným žalovaným, poskytli ako pôžičku, alebo z iného právneho titulu.

Procesná zložitosť veci je daná procesným postupom účastníkov konania, to, že účastníci sa na viaceré pojednávania nedostavili /a to aj samotní žalobcovia/, pôvodný žalovaný v 1. rade zomrel a jeho maloletému dedičovi ako právnenému nástupcovi bolo treba ustanoviť kolízneho opatrovníka.

Pri posudzovaní primeranosti dĺžky konania sa musia zohľadniť aj postupy účastníkov konania. Žalobcovia sa vo viacerých prípadoch nedostavili na pojednávanie a aj pre ich neúčast' museli byť pojednávania odročené. V občianskoprávných veciach sa vyžaduje, aby účastníci konania poskytli súdu potrebnú súčinnosť.

Na konštatovanie vzniku prietahu v zmysle čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky musí byť preukázané závažné prekročenie určitej hranice v rámci niektorého kritéria alebo v prípade menej závažných prietahov prekročenie tejto hranice vo všetkých uvádzaných kritériách. Týmito kritériami sú miera zložitosti veci, konanie strán a konanie súdu.

Na základe uvedených okolností nechávam na zváženie, či v predmetnom konaní došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom tunajšieho súdu.“.

Obdobné skutočnosti, ktoré vo svojom vyjadrení uviedol k postupu okresného súdu jeho predseda, zistil zo spisu sp. zn. 5 C 626/00 aj ústavný súd.

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania pred okresným súdom zistil ústavný súd tieto skutočnosti:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, v danom súdnom konaní ide o zaplatenie sumy 77 500 Sk sťažovateľom zo strany žalovaných. Ide o konanie, ktoré podľa názoru ústavného súdu právne zložené nie je, pretože tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Čo sa týka skutkovej zložitosti spočívajúcej v tom, že jeden zo žalovaných medzičasom zomrel a jeho právni nástupcovia sa k veci nevedeli vyjadriť (na čo poukázal aj predseda okresného súdu), túto nemožno vylúčiť, a preto táto skutočnosť mohla ovplyvniť priebeh konania a ústavný súd túto objektívne danú skutkovú zložitosť zohľadnil pri svojom rozhodovaní.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v konaní sp. zn. 5 C 626/00, bolo správanie s'ťažovateľov ako účastníkov tohto súdneho konania. Zo spisu a aj z vyjadrenia okresného súdu ústavný súd zistil, že s'ťažovatelia sa na viacerých pojednávaniach nezúčastnili a z toho dôvodu museli byť pojednávania odročené, čo ovplyvnilo konanie na okresnom súde. V tejto súvislosti je však potrebné uviesť, že absenciu na pojednávaniach mali aj účastníci na strane žalovanej, čo tiež vyvolávalo potrebu odročenia pojednávanií.

3. Posledným kritériom, na základe ktorého ústavný súd posudzoval porušenie označeného základného práva s'ťažovateľov, bol postup okresného súdu.

Hodnotenie postupu okresného súdu ústavný súd rozdelil do troch období:

a) obdobie od postúpenia spisu okresnému súdu sp. zn. 5 C 626/00 (od 10. júla 2000) po prikázaní mu predmetnej veci na ďalšie konanie Krajským súdom v Košiciach do vrátenia spisu okresnému súdu po rozhodnutí Krajského súdu v Banskej Bystrici o vylúčení, resp. nevylúčení sudcov okresného súdu pri prejednávaní namietanej veci (do 26. júla 2001).

Pri hodnotení tohto obdobia ústavný súd vychádzal z toho, že dobu rozhodovania o vylúčení sudcov nemôžu podľa jeho názoru pričítať na vrub okresného súdu, a preto v tomto období podľa názoru ústavného súdu ani nemohlo dôjsť k porušeniu označeného základného práva s'ťažovateľov zo strany tohto okresného súdu (rovnako však nemôže ísť doba rozhodovania o vylúčení sudcov na ťarchu s'ťažovateľov).

b) obdobie od prikázania veci okresnému súdu (od 27. júla 2001) do zapožičania spisu okresného súdu sp. zn. 5 C 626/00 Okresnému súdu Žilina (do 12. novembra 2002)

V tomto období okresný súd síce v pravidelných intervaloch nariad'oval pojednávania, z ktorých sa navrhovatelia na prvých piatich nezúčastnili (avšak ani žalovaní od septembra 2001 do marca 2002), zabezpečil tiež ustanovenie kolízneho opatrovníka pre maloletého žalovaného, avšak pri opakovaných absenciách účastníkov konania nevyužil

opatrenia, ktoré umožňuje Občiansky súdny poriadok (predvedenie, poriadkovú pokutu, prerušenie konania). V tejto súvislosti ústavný súd napriek počtu nariadených pojednávanií hodnotí postup okresného súdu ako málo efektívny, nezodpovedajúci ani požiadavke (príkazu zákonnej normy) riadnej prípravy pojednávanií, čo viedlo ústavný súd v konečnom dôsledku k vysloveniu zbytočných priet'ahov v konaní a k vysloveniu porušenia základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v tomto období hodnotenia postupu okresného súdu.

c) obdobie od zapožičania spisu Okresnému súdu Žilina (od 12. novembra 2002)

Ústavný súd zistil, že po opakovaných piatich urgenciách adresovaných Okresnému súdu Žilina od 1. mája 2003 bol zapožičaný spis vrátený 14. januára 2004. Vo veci bolo nariadené pojednávanie na 15. marec 2004. Zo spisu vyplynulo, že toto pojednávanie bolo odročené za účelom vypočutia žalovanej dožiadaným súdom. Okresný súd 15. marca 2004 opakovane požiadal aj o zaslanie spisu sp. zn. 3 T 394/00 z Okresného súdu Žilina.

Vychádzajúc z uvedeného podľa názoru ústavného súdu v tomto období nedošlo k zbytočným priet'ahom v konaní okresného súdu, a preto nedošlo ani k porušeniu označeného základného práva s'ťažovateľov.

Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd rozhodol o s'ťažnosti s'ťažovateľov tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

III.

1. Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vysloví, že k porušeniu základného práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a môže prikázať tomu, kto základné právo porušil, aby vo veci konal.

Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 5 C 626/00 konal bez zbytočných prietáhov.

2. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda boli porušené, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Sťažovatelia požadovali primerané finančné zadosťučinenie vo výške 250 000 Sk, ako aj náhradu trov súdneho konania.

Ústavný súd však dospel k záveru, že vzhľadom na okolnosti tejto veci a závery o porušení základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je samotné rozhodnutie o porušení tohto základného práva sťažovateľov a uložení povinnosti okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov dostatočné. Z týchto dôvodov rozhodol tak, ako je uvedené pod bodom 3 výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. marca 2004